

Kari Kuusisto

KTM (ekon.), OTM (luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja)

Espoo

Valtiovarainministeriölle

Kuntalain kokonaisuudistuksesta laaditussa hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että **keskeisten luottamushenkilöiden** ja viranhaltijoiden **tulisi ilmoittaa sidonnaisuuksistaan (85§)**. Rajoitan lausuntoni koskemaan luottamushenkilöitä, jotka harjoittavat ammatikseen asianajotoimintaa tai jotka ovat saaneet luvan toimia oikeudenkäyntiavustajina yleisessä tuomioistuimessa. Toivon, että ministeriö huomioi jatkovalmistelussa heidän sekä mahdollisten muiden vastaavalla tavalla säänneltyjen ammattien edustajien mahdollisuudet edelleenkin osallistua kunnalliseen päätöksentekoon ja harjoittaa ammattiaan normaalisti.

Ehdotuksen mukaan myös toimitella voi päättää pyytää luottamushenkilöltä tai luottamushenkilöehdokkaalta selvitystä sidonnaisuuksistaan. Velvollisuus voitaisiin ehdotuksen mukaan asettaa kunnanhallituksen jäsenille ja ehkä myös lautakuntien jäsenille, erityisesti kaavoituksesta ja maankäytöstä vastaavissa toimielimissä. Sidonnaisuusilmoituksen tehtäisiin tarkastuslautakunnalle, joka valvoisi ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaisi ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Sidonnaisuusilmoituksia koskevat tiedot olisivat saatavilla yleisessä tietoverkossa. ...Sidonnaisuuksilla on ennen muuta merkitystä esteellisyyden ja vaalikelpoisuuden arvioinnissa.

Ehdotuksessa myös todetaan, että sidonnaisuuksien ilmoittaminen tarkoittaa sitä, että luottamushenkilö julkistaa yksityiselämäänsä liittyviä asioita tietyin rajoituksin. Näiden syiden vuoksi sidonnaisuuksien ilmoittaminen voi jossain määrin vähentää luottamustoimien houkuttelevuutta. Sidonnaisuusilmoitus koskisi ilmoitusvelvollisen kaikkea omaa elinkeinotoimintaa, päättäjäsemia yhteisöissä sekä merkittäviä kiinteistöomistuksia.

Asianajajat

Asianajajaliiton hyvää asianajotapaa koskevista tapaohjeista nimetään viisi asianajajakunnan perusarvoa: 1) lojaalisuus, 2) riippumattomuus, 3) esteettömyys, 4) luottamuksellisuus ja 5) kunniallisuus.

Sidonnaisuuksien ilmoittamisen kannalta keskeinen on neljäs kohta 'luottamuksellisuus':

Asianajaja ei saa luvattomasti ilmaista sellaista yksityisen tai perheen salaisuutta taikka liike- tai ammatti-salaisuutta, josta hän tehtävässään on saanut tiedon (salassapitovelvollisuus).

Asianajaja ei saa myöskään luvattomasti ilmaista muita tietoja, joita hän on tehtävää hoitaessaan saanut tietää asiakkaasta ja tämän oloista (vaitiolovelvollisuus).

Asianajajan salassapito- ja vaitiolovelvollisuus on ajallisesti rajoittamaton. Sillä, jota salassapito- ja vaitiolo-velvollisuus suojaa, on kuitenkin oikeus vapauttaa asianajaja salassapito- ja vaitiolovelvollisuudesta.

Asianajajan ja asiakkaan välisen suhteen luottamuksellisuus on asianajajan perusarvo (3.4-kohta). Asianajo- ja muiden salaisuuksien säilyttäminen, käyttäminen ja hankkiminen koskevat keskeistä osa-aluetta asian-ajajan toiminnassa.

Esteellisyys salassapito- ja vaitiolovelvollisuuden perusteella on säännelty tapaohjeiden 6.3-kohdassa. Asianajajan on huolehdittava siitä, että myös hänen toimistonsa henkilökunta noudattaa salassapito- ja vaitiolovelvollisuutta (tapaohje 11.5-kohta). Toimisto on muutenkin järjestettävä siten, että luottamuksellisuus on turvattu.

Asianajajaliiton valvontalautakunta on 2007 määrännyt rangaistukseksi varoituksen asianajajajalle, kun tämä oli erään asiakkaansa kanssa pitämänsä neuvottelun aikana keskustellut puhelimesta toisen asiakkaansa kanssa ja käsitellyt tähän asiakkaaseen liittyviä asiakirjoja siten, että ensin mainittu asiakas oli tullut tietämään viimeksi mainitun asiakkaan ja tämän vastapuolen nimen sekä asian laadun.

Luvan saaneet oikeudenkäyntiavustajat (velvoitteet johtuvat laista)

Velvollisuudet ja valvonta

Luvan saaneen oikeudenkäyntiavustajan velvollisuudet

Mainituissa tehtävissä oikeudenkäyntiavustajan tulee erityisesti:

olla luvattomasti ilmaisematta sellaista yksityisen tai perheen salaisuutta taikka liike- tai ammattisalaisuutta, josta hän tehtävässään on saanut tiedon; olla luvattomasti ilmaisematta muita kuin edellä mainitussa kohdassa tarkoitettuja tietoja, joita hän tehtävää hoitaessaan on saanut tietää asiakkaastaan ja tämän oloista;

Asianajaja ei saa ilmaista, eikä vahingossakaan tulla antaneeksi tietoja siitä, keitä hänen asiakkaansa ovat tai ovat olleet. Toisaalta asianajajan tulee olla esteetön, jotta voi lojaalisti hoitaa asiakkaansa juttua. Lisäksi sekä asianajajia, että ns. lupalakimiehiä valvovat asianajajaliiton valvontalautakunta, jonka ratkaisuihin voi hakea muutosta Helsingin hovioikeudessa, sekä oikeuskansleri joka voi saattaa hänelle tulleen kantelun valvontalautakunnan ratkaistavaksi. Lakiluonnoksessa erikseen mainittu sidonnaisuus muodostuisi asianajajalle toimeksiantosuhteen perusteella ainakin silloin, kun hän toimii konkurssiin asetetun yhtiön pesänhoitajana/toimitusjohtajana. Ehdotettu menettely ei ole mahdollinen, koska siinä sidonnaisuustietoja käsitteisivät monet sellaiset, joilla ei edes ole ehdotonta salassapitovelvollisuutta. Toisaalta asianajajan yleisen riippumattomuuden kannalta on tärkeää, ettei myöskään kunnallinen viranhaltija voi käsitellä hänen tietojään keskitetysti, koska asianajajan asiakkaana voi olla myös kunnan vastapuoli, kunnan asiakas tai kunnan työntekijä. Toivon, että jatkovalmistelussa varmistetaan myös tämän ammattikunnan tasavertainen osallistumismahdollisuus kunnalliseen

päätöksentekoon ja toisaalta rajoitukseton ammatin ja elinkeinotoiminnan harjoittamisen vapaus nykyisten valvontasäännösten puitteissa.